

H A D I T Ö R T É N E T E K.

Költ Bétsben, Augustusnak 4-dik
Napján.

Erdélyből.

Juliusnak 28-dik napján költ Irásunkban, előadtuk vala, a' Tömösi szoros járásnál esett derekas tsatának mivóltát, értésünkre eshetett főbb környül álláfaival együtt. — Tóldalékúl hozzája ragaszthatunk még némelly méltó jegyzéseket, Feldmarsallieutenant Hertzeg HOHENLÓE-nak, a' fő Hadi Cancelláriához, Juliusnak 20-dik napján újjabban botsátott, és ez által Juliusnak 29-dikén közönségessé tett Tudósításából; úgy mint:

A' mieinket meg-támadott ellenségnek száma, felesebb volt (mint azolta ki-tapogathatták) 6000-nél, sőt nyóltz ezernél-is, egész öt százzal. Ezen 8500. emberből álló nép, Juliusnak 15-dikén meg-indúlt reggel, *Milui* mellől, és nyomúlt az erdőben a' mi
H fán-

fántzunk felé. — Egy részze tartott a' fántznak jobb, a' másik pedig bal részze felé.

Elsőben-is, mintegy 4000-re való tsapat, nagy sebességgel, a' fántz jobb részének esett reggeli hét órakor, 's három ágyuit is ki-szegezte.

A' fántzban belől állott, Oberstlieutenántfágra lépett *Layritz* Ur, az Orosz Oberst-Batalionnyának, három Compániáival, és vólt három ágyuja. Az említett Oberstlieutenant Ur keze alatt vólt még három osztály, egy az *Orosz*, más, az *Eszterházy* Antal Regementyéből, a' harmadik pedig a' *Székelly* Hufzárok közzül, száz magok jó szántokból szolgáló Oláhokkal egygyütt: de ezen népnek egy részét, *Székelly* Hufzár Kapitány *Vajna* Ur alatt hagyta, felső *Tömösben*, a' hol a' *Contumáztot* szokták tartani, a' más részét pedig, a' felső *Tömösi* út mellett, azon bé-vágás mellé állította, melly a' fántznak bal részze felől esik, és *Falmagini* Kapitány Ur vigyázása alá bízta, meg-téven előre maga, minden esetre, a' szükfégés rendeléseket.

A' miéink, mihelyest el-kezdték az ágyuzást, az ellenfégnek egy ágyúját, legottan fekvő helyéből ki-vettették. De az ellenfég semmivel sem gondolván, egymás után négy szegletre ki-rendelt csoportokban

rohant a' fántznak. Sokan a' fántz árkába le-ugráltak, (mint már erről a' minap-is emlékeztünk) a' fántznak tompa szeglete alatt meg-bujtak, a' fenn álló karókba *) fzegeket vertek, hogy törik szakad, a' fántz töltésére fel-káphassanak, melyet midőn észre vett Oberitlieutenant *Layritz* Ur, a' katonafágot neki biztatta, hogy a' töltésre hágdoffon-fel, a' honnan fokkal foganatosabban tüzelhetne az ellenfégre, 's azokat, a' kik jól fel-kaptak, le-tafzigálhatná.

Két egész óráig dühösködött az ellenfég, hanem midőn látta, hogy szándékában nem boldogúlhat, 's azonban már felesen-is estenek-el közzüle: úgy kezdett osztán hátrálni; de éppen azon időben rohant-ki az erdőből, mintegy 800-ig való, rész szerént lovasság, rész szerént pedig gyalogság, a' fántznak bal része felé, de nem foká szívelhette, hogy egy formán mind az ágyuból, mind a' puskából füstöltek az órra alá.

A' tüzelés, meg-szűnés nélkül tartott, azért-is az ellenfég semmire nem mehetett,

bá-

---

*) Másképpen *Pallifádoknak* (Pallifaden) is neveztetnek. Az efféle Pallifádok, karók, vagy palánkok, az egész fántz körül, azért vagynak le-verve, hogy ezek-is tartalékul legyenek az ellenfég ellen.

bátor egymást fel-váltó tsapatok tették köz-
züle szakadatlanúl a' próbákat. A' midön
ezek így folytak, Kapitány *Vajna* Ur, öt
Tzúg Székelly Huszárfággal, 's magokat a'
szolgálatra önként ajánlott bizonyos számú
Oláhokkal, és 150 gyalogokkal, közelge-
tett a' fántz felé. A' midön már *Vajna* Ka-
pitány Ur, embereivel együtt, nem mészé
völt, parantsolatot adott Oberstlieutenánt
Layritz Ur, hogy keze alatt lévő népének
harmad része-is, a' fántzból elő felé nyo-
mullyon. Ekként ofztán egész erővel, úgy
ütött az ellenségre, hogy az, ámbár fokkal
nagyobb számmal volt, de, mivel egyébb-
eránt-is a' hosszas tsatában már igen meg-
rongálódott, szaladásra vette a' dolgot.

A' mi gyalogjaink, 's lovasaink mint-
egy nyóltz száz lépésnyire kergették; de
minthogy rossz-is volt az út, azonban az
ellenségnek feles száma esmeretes lévén O-
berstlieutenánt *Layritz* Ur előtt, méltán
tarthatott tőle, ne hogy lesbe-is állította
légyen az ellenség, népének valamely ré-
szét: tehát ezen előre néző Ur, a' könnyen
meg-történhető szerentsétlenségnek el-távo-
tatására, népét az üzésből vissza hitta.

Hármat fogtak-el elevenen az ellenség
közzül, és hat zászlót nyertek-el, ezen ki-
vül a' préda felette nagy volt, a' mit kap-
tak katonáink a' meg-ölettetteknél, úgy,
hogy

hogy a' mint egyy magános Levélből olvas-
fuk, esznek ifznak a' katonák, tántzolnak,
's kívánnják, hogy bár tsak jönne még az
ellenfég.

Az általunk már előbbeni Tudósítáfunk-
ban érdemeihez képest meg-ditsértt *Vajna*
Kapitány Urnak, nem győzi Oberstlieutenánt
Layritz Ur-is eléggé magasztalni, mind rit-
ka vitézfégét, mind pedig a' helyes rende-
léfeknek meg-tevésében ki-mutatott okossá-
gát. A' bátor szivűfégre, nem tsak unfzolta
's nogatta, a' keze alatt lévő Legénységét,
hanem annak nyilvánfagos példáját-is adta
az által, hogy midön, az ellenfég üzöbe
lett vetele alkalmatosságával, a' lovát alólla
el-lőtték, azon, leg-kissebbnyire-is meg nem
háborodott, hanem hirtelen másra kapott,
's továbbra-is, úgy forgatta magát mind
végig, hogy egyy fő eszköze vólt, az ellen-
fégen vett szerentsés, és ditsőfféges diada-
lomnak.

Az Oberstlieutenánt Urnak vallás tétele
szerént, igen különöffen viselte magát, az
egész Legénység, minden Tiszt Urakkal
együtt, kik közzül, meg-nevezi Kapitány
Kövesdy Urat, az Orosz Regementyéből való
Dedk, és *Valdau* Al-Hadnagy Urakkal egy-
gyütt, kik a' magok jó szántokból valókat
vitték, és az ellenféget, a' be-vágásból ki-
kergettők, nem külömben Székelly Hufzár

Strá-

Strázsam. *Bodó* és az Oláh szabad akaratuaknak Kapitányát, *Stephani* Urat, kik mindketten lovaikról le-szálván, a' vezérlések alatt lévő néppel gyalog dolgoztak, mild a' be-vágásnál, mind belől, a' fántzban. Meg-nevezi az ágyúk körül forgolódott Al-Hádnagy *Halla* Urat-is, söt ditsérettel említi, *Walter*, *Plakovits* József, és *Szillner* József pattantyúfokat-is.

* * *

Feldmarsallieutenánt *Hertzeg HOHEN-LOÉ*-nak a' fő Hadi Cancelláriához, *Julius*-nak 21-dikén útasított, 's a' Cancellária által *Augustus*nak első napján ki-adott Tudósítása, e' következő jeles történetet foglalja magában; úgymint:

A' Feldmarsallieutenánt *Urnak* parantsolattyára, *Julius*nak 16-dikán fel-kerekedett, a' *Leopold Toskána* Hufzár Regementbéli Májor, Gróf *Vilhorfszky* Ur, az Oláh szabad feregbeliek közzül való Májor *Klein* Urral együtt, *Szeratsinest* mellől, a' hol a' szélső vigyázat vagon, és *Pripora* felé nyomult. Völt vele két *Tzug* *) *Leopold Toskána* Hufzárilag, 50 ember a' *Splényi* gyalog Regementyéből, és 100 magok jó szántokból szolgáló Oláhok.

Hogy *Priporához* érkeztek, egy kém azt hozta hírül, hogy *Kurta Argyisból* mind el-

---

*) Egy *Tzugban* vagon 40—45 ember.

el-vették magokat a' Törökök, *Suitsból*-is, nagy részént *Kimpolungba*. A' Májor Ur, ezen hír hallására el-indult, hogy az ellenféget *Suitsban* meg-lephesse, és ilyen szándékkal *Klokotits* felé tartott, holott népével az éjtzakát meg-váratta.

Éjfelben 12 órakor meg-indult a' gyalogság, 1 órakor pedig a' lovasság, amaz a' jobb, e' pedig a' bal felől való partyán a' *Topolog* vizének, és nagy tsendefféggel, mind elébb elébb nyomúlt. A' szabad akaratyokból katonáskodó Oláhok vezették a' két tsapatot, és mivel ők a' Környéknek mielőtt jól tudták, úgy meg-mondták, s el-is találtak előre, mennyire van *Suits Klokotits*hoz, hogy a' két tsapatban lévő gyalogság s lovasság, nap fel-keltőre, a' falu alatt termettek, és egyik a' falunak jobb, a' másik bal része felől helyhette magát.

A' gyalogság leg-előszőr-is, a' Templóm mellett álló tsupán 4 Strázsáknak esett. Ezek mivel már magokat vissza nem vonhatták, a' Templomba szaladtak, de, hogy meg nem adták magokat, mind négyöjüket agyon lötték. A' puska szó fel-lármázta, a' faluban lévő több ellenféget, melly mintegy 200-ig való volt. Ez elsőben fel-akart a' miéinkel tenni, de mihellyt látta, hogy egy felől a' gyalogság, más felől a' lovasság nyomúl ellene, azonnal meg-szaladt, és a' *Topolog* partyán lévő tserébe vette magát, mellyből egy felől az Ország uttyára szolgált a' nyílás, más felől pedig a' *Kurta Argyisi* erdőbe.

A' mi Lovassaink utánna eredtek az ellenfégnak, és valamennyit csak be-verhettek a' bokrok között, azt mind le-vágták, vagy
el-

el-fogták. Többen heverték a' hartz mezején 50 embernél, kik közzül két *Bolug - Basa* (Oberster) vólt; az el-fogattaknak száma megy 21-re, két zászlót hoztak el a' miéink. Ezeken kívül még 8 zászlója vólt az ellenfégnek: de tsak egyet vihetett-el békével, mert a' többi azon házokban, mellyekbe némelly Arnauták szaladtak, mind öszve égtek, mint az el-fogattak beszéllették.

A' *Suitsi* Komendans *Csiscmaesia Dumitru*, 4-ed magával egy Toronyba zárkodzott, a' honnan meg-szűnés nélkül tüzelt. Mivel a' Torony ajtaját hamarjában bé nem lehetett vólna törni, tehát a' maga Tárfainak véreket meg-kémélleni tudó Májor Ur, kézsebb vólt a' Toronynak felé fem menni, mintsema' be zárkoztak kézre kerítésének reménysége alatt, tsak egy emberének-is életét kotzkára vetni.

A' mi népünk a' meg-öletteknél fok szép fegyvert kapott, el-hozott 40 fel-készült lovat-is, és 4 darab ökröt. A' Májor Ur igazgatója alatt vólt egész népét, maga el-száná-fáról 's vitézfégéről, átallyában magyafztalja. Különösen ki-mutatták magokat, a' Toskána Hufzárjai közzül Kapitány *Simoni*, *Schelzinger* és *Botrázki* fő Hadnagy Urak; a' Splényi Regementyéből, fő Hadnagy *Fijenodi* Ur, *Laskári* és *Stoján* Kapitány Urak, és a' szabad akaratuak Tisztjei *Stephan* 's *Ivonitza* Urak. Magát a' vitéz, és mind termetére, mind egyéb előttünk esmeretes talentomira nézve kellemetes Májor Urat, eléggé meg-ditséri, mind okosságáról, mind vitézfégéről, szerentsés ki-menetelü egy olyan tselekedete, mellyet tsak a' böltseffégtől vezéreltetett bátor szívtől lehet várni.

Két nap múlva, ismét fogjuk Iráfunkat botsátani.